

Cyberpesten onder jongeren in Limburg

AANLEIDING

Online pesten steeds groter probleem

Bijna de helft van de jongeren is wel eens in aanraking gekomen met het fenomeen cyberpesten. Het kan dag en nacht plaatsvinden, de dader kan anoniem blijven en verspreide beelden zijn vaak voor een groot publiek te zien. Voor het slachtoffer is cyberpesten intenser dan traditioneel pesten. Verminderd zelfvertrouwen, middelen misbruik, verminderde schoolprestaties en depressie zijn veelvoorkomende gevolgen voor een cyberpestslachtoffer. Echter, cyberpesten worden zelden gemeld. Het is daarom belangrijk om te weten te komen wat een cyberpester of cyberpest slachtoffer typeert, zodat cyberpest-incidenten eerder signaleerd kunnen worden.

VRAAGSTELLING

Wat is er precies onderzocht?

In dit onderzoek staat de volgende onderzoeksvraag centraal: "Wat zijn de kenmerken van cyberpesters en cyberpest slachtoffers onder jongeren?"

METHODE

Hoe zijn de kenmerken vastgesteld?

Door middel van een literatuuronderzoek is vastgesteld welke kenmerken van invloed kunnen zijn op cyberpesten. Kenmerken die daaruit naar voren kwamen zijn geslacht, leeftijd, opleidingsniveau, traditioneel pesten, psychosociaal welzijn, persoonlijkheid, problematisch gebruik sociale media, middelengebruik, spijbelen, sociale steun en de ervaren gezondheid.

Daarnaast blijkt er behoefte aan meer kennis over invloed van kenmerken zoals etniciteit, weerbaarheid en familiesamenstelling op cyberpesten.

De Gezondheidsmonitor Jeugd

Voor dit onderzoek is gebruik gemaakt van de Gezondheidsmonitor Jeugd, die in 2015 is afgenomen onder jongeren uit klas 2 en klas 4 van het Voortgezet Onderwijs in Limburg. De monitor bestond uit diverse vragen over welzijn, gezondheid en leefstijl. Op basis van de voorafgaand bepaalde kenmerken is een selectie gemaakt van 23 vragen die mee zijn genomen in het onderzoek. Met enkele statistische analyses (waaronder logistische regressie analyse) is de samenhang tussen deze kenmerken en cyberpesten onderzocht.

Wie zijn de deelnemers?

Voor het onderzoek zijn de gegevens van 15.104 jongeren (13-14 en 15-16 jaar) gebruikt. Deze jongeren waren afkomstig uit 62 scholen verspreid over de regio's Noord-, Midden- en Zuid-Limburg.

RESULTATEN

Bevindingen cyberpesters

Onder de jongeren is 4.1% een cyberpester. Cyberpesters zijn vaker alloctonen van niet-westerse afkomst. Daarnaast geeft het zijn van een traditioneel pester een grote kans op het zijn van een cyberpester. Maar er is ook een verhoogde kans dat slachtoffers van traditioneel pesten zelf cyberpesters zijn. De

Kenmerken cyberpester	Invloed
Traditioneel pesten	++++
Misdragingen	+
Problemen sociale omgang	+
Prosociaal gedrag	-
Problematisch sociale media gebruik	+++
Middelengebruik	++
Afkomst	+++
Spijbelen	+

Tabel 1: Kenmerken cyberpesters

kans op het zijn van een cyberpeester is groter bij het vertonen van misdragingen (zoals vechten, liegen, misleiden, of anderen treiteren), niet-sociaal gedrag, problematisch gebruik van sociale media (slaaptekort, irritatie of stress door overmatig gebruik van sociale media), middelengebruik (zoals alcohol, tabak, drugs) of bij meer spijbelen.

Bevindingen slachtoffers van cyberpesten

Onder de jongeren is 5.5% slachtoffer van cyberpesten. Slachtoffers van cyberpesten zijn vaker meisjes, of jongeren uit klas 2.

Daarnaast geeft het zijn van een slachtoffer van traditioneel pesten een grote kans op het zijn van een cyberpeestslachtoffer. Maar er is ook een verhoogde kans dat traditioneel pesters zelf slachtoffer zijn van cyberpesten.

De kans van het zijn van een cyberpeestslachtoffer is groter bij het vertonen van misdragingen (zoals vechten, liegen, misleiden, of anderen treiteren) of niet-sociaal gedrag. Vergeleken met andere leeftijdsgenoten geven slachtoffers van cyberpesten vaker aan eenzaam of ongelukkig te zijn. Een cyberpeestslachtoffer heeft een grotere kans problemen te hebben met omgang met leeftijdsgenoten (zoals veel op zichzelf zijn, het hebben van weinig tot geen vrienden of het mikpunt zijn van treiterijen). Daarnaast is er een grotere kans op het zijn van een cyberpeestslachtoffer bij problematisch gebruik van sociale media (slaaptekort, stress of irritatie door overmatig gebruik van sociale media), of bij middelengebruik (zoals alcohol, tabak, drugs).

Er werd in dit onderzoek geen verband gevonden tussen cyberpesten en algemeen ervaren gezondheid, opleidingsniveau, emotionele problemen, sociale steun of familie gerelateerde kenmerken.

Een overzicht van de resultaten staat in tabel 1 en tabel 2. Toelichting: '+' betekent een verhoogd risico en '-' betekent een verlaagd risico op het zijn van een cyberpeester of -slachtoffer.

Kenmerken cyberpeestslachtoffer	Invloed
Traditioneel pesten	++++
Misdragingen	+
Problemen sociale omgang	+
Prosociaal gedrag	-
Problematisch sociale media gebruik	++
Middelengebruik	++
Eenzaamheid	+
Geluk	-
Geslacht	++
Leeftijd	+++

Tabel 2: Kenmerken cyberpeestslachtoffers

CONCLUSIES

Cyberpesten hangt sterk samen met traditioneel pesten. Mogelijk kruist het traditioneel pesten over naar het cyberpesten. Daarnaast zijn gedrag en psychosociale factoren belangrijke kenmerken van cyberpesten. Leerlingen die zich gelukkiger voelen, worden minder vaak online gepest. Ook het vertonen van sociaal gedrag werkt beschermend tegen online pesten.

Aangezien traditioneel pesten en online pesten nauw met elkaar verweven blijken, is de school een goede plek om preventieve interventies rondom cyberpesten te implementeren. Scholen moeten hierbij bewust zijn van hun verantwoordelijkheid hierin. Niet alleen ouders, maar ook leraren, mentoren en decanen kunnen de kennis van cyberpest-kenmerken gebruiken om cyberpesten eerder te signaleren en actie te ondernemen. Wel vragen de resultaten om een andere aanpak dan bij traditioneel pesten.

Het versterken van sociale relaties en het verbeteren van de omgang met sociale media kan uitkomst bieden in de preventie van cyberpesten.

AANBEVELINGEN

- Informeer ouders en scholen over kenmerken van cyberpesten om vroegtijdige signalering te faciliteren.
- Vraag bij traditioneel pesten altijd door over cyberpesten.
- Preventie programma's dienen zich te richten op sociale relaties en omgang met sociale media

COLOFON

Dit onderzoek is uitgevoerd door Vera Knapen, Masterstudent Health Education and Promotion van de Faculty of Health, Medicine and Life Sciences van Maastricht University gedurende de periode april – juli 2017. De uitgebreide resultaten van dit onderzoek zijn terug te lezen in de master thesis “Determining risk factors associated with cyberbullying perpetration and -victimization among adolescents” die opgevraagd kan worden via onderzoek@vrln.nl

MEER INFO?

Voor meer info, kijk op www.ggdlimburgnoord.nl of mail naar onderzoek@vrln.nl

